

Nota met motivering inzake de opvolging van de opmerkingen ontvangen tijdens het openbaar onderzoek over het Vlaams actieplan duurzaam gebruik 2018-2022 – 25 september 2017

Tijdens het openbaar onderzoek van het ontwerp NAPAN 2018-2022 van 9 februari 2017 tot 10 april 2017 heeft de stuurgroep heel wat reacties ontvangen op de Vlaamse acties die in dit kader werden voorgesteld. Deze reacties waren afkomstig van adviesraden, burgers, federaties en maatschappelijke groeperingen.

De SALV en de Minaraad gaven een gezamenlijk advies, de SERV onthield zich van advies en de SARWGG (Strategische Adviesraad Welzijn Gezondheid Gezin) uitte via een brief een aantal bezorgdheden.

Naast de uitgebreide reacties en het omstandig advies van de adviesraden waren er ook een aantal andere reacties van verenigingen of particulieren. Een deel van de reacties bevatten elementen die stappen vereisen van andere bevoegde overheden (m.n. federaal, of Europees), zie bv. de volgens bepaalde reacties vereiste toepassing van het voorzorgsbeginsel bij het toelaten van pesticiden (en hun werkzame stoffen). Daarvoor dient verwezen naar hun antwoord op de resultaten van de publieksraadpleging ten aanzien van de door hen in het NAPAN voorgestelde acties.

Het ontwerp-actieplan bevat ook acties die door de overheden van de NAPAN Task Force (NTF) als gezamenlijk werden voorgesteld. Ook de Vlaamse overheid maakt hier deel van uit. De reacties hierop werden gezamenlijk binnen die Task Force onderzocht, en een voorstel van antwoord hierop werd voorgelegd aan de Uitgebreide Interministeriële Conferentie Leefmilieu (UICL). Dit samen met een repliek op de algemene opmerkingen en reacties die zich tot alle overheden leken te richten. De UICL keurde het daartoe voorgestelde document goed op 29 juni 2017, zie hiervoor het document “Rapport over de raadplegingen betreffende de gezamenlijke acties (acties Bel. 2.x) van het voorontwerp van NAPAN voor de periode 2018-2022” (overzicht van opmerkingen en het antwoord erop m.b.t. de gezamenlijke Belgische acties van p. 1 t.e.m. 88; samenvatting van de algemene commentaren en de antwoorden erop van de overheden van p. 156 t.e.m. 162).

In wat hierna volgt wordt dus enkel ingegaan op de opmerkingen die ontvangen werden tijdens het openbaar onderzoek wat de louter Vlaamse acties betreft. De opmerkingen werden gegroepeerd per deel van het actieplan. Niet op alle overgemaakte opmerkingen wordt een individueel antwoord geformuleerd, maar er wordt wel naar gestreefd dat iedereen in de gegeven antwoorden ook een bepaalde repliek op haar/zijn input kan terugvinden.

Algemeen

- De SALV en Minaraad zijn tevreden dat er één openbaar onderzoek was met alle acties van de federale overheid en regionale overheden (punt [1]).

Antwoord

Bij het volgende actieplan zal ook geopteerd worden om deze piste te bewandelen.

- De SALV en Minaraad vragen om de Vlaamse doelstellingen verder uit te werken en daar aspecten van water en natuurkwaliteit aan toe te voegen (punt [2])

Antwoord

Deze kwaliteitsdoelstellingen zullen toegevoegd worden in deel A - Inleiding, er zal verwezen worden naar de doelstellingen opgenomen in het SGBP.

- Een aantal reacties gaven aan dat het actieplan best verduidelijkt wat pesticiden zijn. Ook het advies van de Minaraad en van de SALV (punt [7]) vraagt om de verschillende termen pesticiden, gewasbeschermingsmiddelen en biociden in de juiste context te gebruiken en het document daarop te screenen.

Antwoord

In de inleiding wordt een paragraaf opgenomen waarin verduidelijkt wordt dat onder pesticiden verstaan wordt “gewasbeschermingsmiddelen” en “biociden” en de bijhorende omschrijving. Het actieplan wordt ook gescreend op juist gebruik van de termen.

- De SALV en de Minaraad merken op dat er een gedegen onderbouwing van het voorliggende ontwerp NAPAN ontbreekt (punt [6]). Zij vragen om de effecten van het huidige actieplan in kaart te brengen en stellen vast dat bij het ontwerp plan een kosten-batenanalyse ontbreekt.

Antwoord

Van het Vlaams actieplan Duurzaam pesticidengebruik is een evaluatie gemaakt die ook raadpleegbaar was en hoort bij het openbaar onderzoek en het nieuwe plan.

Van het huidige plan bestaat er een evaluatie, die ook gepubliceerd werd en raadpleegbaar is op de website via www.lne.be/actieplan2017-pesticiden.

Daarnaast zijn de Vlaamse acties voornamelijk acties die ook opgenomen zijn in het maatregelenprogramma van het stroomgebiedbeheerplan (SGBP). Bij dit SGBP hoort een uitgebreide evaluatie en een kosten-batenanalyse. Alle info is te vinden via <http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2016-2021/stroomgebiedbeheerplannen-voor-schelde-en-maas-2016-2021>

- De SALV en Minaraad wijzen erop dat de belanghebbenden te weinig betrokken zijn bij de opmaak van het actieplan. Dat zij ook acties uitvoeren die passen binnen dit plan.

Antwoord

De belanghebbenden zijn niet betrokken bij dit plan. Hoe dit beter kan via de NAPAN adviesraad zal bekeken worden.

Het Vlaamse deel van het actieplan bevat vooral acties uit het stroomgebiedbeheerplan waarover uitgebreid gecommuniceerd werd, een stakeholdersoverleg georganiseerd en een openbaar onderzoek gehouden werd. De acties van de belanghebbenden en van de sectoren zoals de fyteauscan passen binnen de acties die opgesomd zijn in het actieplan duurzaam pesticidengebruik.

- Een aantal reacties van particulieren pleiten voor een verbod op het gebruik van pesticiden bijvoorbeeld zo is er geen probleem met het drinkwater, pesticiden veroorzaken kanker, hierbij wordt ook verwezen naar de film "Demain". De gezondheidsspecialisten en de politiek verantwoordelijken mogen zich niet laten doen door de multinationals.

Antwoord

Een totaal verbod op het gebruik van pesticiden is niet mogelijk, het verder afbouwen van het gebruik is het doel van dit actieplan.

1.Opleiding voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen (GBM)

- Vraag om ook voor particulieren die gewasbeschermingsmiddelen willen gebruiken een fytolicensie uit te werken en opleidingen te voorzien. Dit omdat particulieren het etiket niet lezen, en verkeerde verdunning aanmaken, ...

Antwoord

Dit lijkt in de praktijk best aan te pakken via bijkomende sensibilisering en een verder aangepaste productnormering, waardoor particulieren enkel op een veilige wijze gebruik kunnen maken van deze middelen. Zie in dit verband o.a. de voorgestelde acties Bel. 2.2.1 en Fed. 2.8.2.

- In dit verband formuleren SALV/ Minaraad een aantal aanbevelingen ten aanzien van de acties Vla 2.1.1 en 2.1.2.

[9] Versterk de basisopleiding P3 (voorlichters en verkopers). De basisopleidingen voor P1 (personeelsleden) en P2 (gebruikers land- en tuinbouwers) verlopen vlot en kunnen op de nodige interesse rekenen van het doelpubliek. De vorming voor P3 (voorlichters en verkopers) dient echter versterkt te worden: de Vlaamse land- en tuinbouwers moeten kunnen terugvallen op goed opgeleide voorlichters en verkopers.

[10] Erken ook internationale nascholing. Voor bepaalde groepen van fytolicensies vormen internationale opleidingen en expertmeetings een waardevolle opleiding.

[11] Stem de inhoud van de nascholing af op het doelpubliek. Bij de organisatie van een cursus moet vooraf een duidelijk beeld gegeven worden van de cursusinhoud.

[12] Integreer best practices uit de goede agrarische praktijken, IPM en de biologische landbouw in de opleidingen. Zo kan ook aandacht gegeven worden aan de alternatieven.

Antwoord

Er worden jaarlijks opleidingen P3 voor voorlichters en verkopers van professionele gewasbeschermingsmiddelen aangeboden door de erkende vormingscentra. Wegens gebrek aan belangstelling, kon geen van deze opleidingen doorgaan. Ook voor de volgende jaren worden deze opleidingen voorzien.

Door de FOD Volksgezondheid wordt nagegaan in hoeverre buitenlandse opleidingen in aanmerking kunnen komen. Omwille van de wetgeving in verband met naschoolse vorming is het niet mogelijk om buitenlandse vormen te erkennen in het kader van de opleidingen voor de fytollicentie. Er zal nagegaan worden in hoeverre dit kan aangepast worden.

In alle sectoren worden voldoende bijscholingen georganiseerd om iedereen de kans te geven om de geschikte opleiding te volgen. Bij de aankondiging wordt telkens het programma opgegeven. Er wordt aandacht gegeven aan alle aspecten van gewasbescherming tijdens de opleidingen.

2. Informatie en bewustmaking over pesticiden en alternatieven

-De SALV en Minaraad pleiten ervoor om de actie Promoten van pesticidenvrij beheer (particulier) *Actie Vla. 2.3.1.* te verfijnen. Ze suggereren een aantal voorstellen zoals het verzamelen van spuitresten en een voorlichting over het verbod gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op het voetpad en naar de kwetsbare groepen (14). Ook Velt gaf deze suggestie door.

Antwoord

In de toelichting bij de actie *Vla. 2.3.1* zullen deze aspecten toegevoegd worden. Voor alle duidelijkheid: op het voetpad geldt een verbod op het gebruik van pesticiden.

-In bepaalde reacties wordt gepleit voor een verbod op het gebruik van pesticiden voor de particulier. In het advies van de Minaraad en de SALV is hier geen consensus over. Ook in de reactie van Velt wordt gepleit voor een verbod op het gebruik tegen 2020 met uitzondering van biopesticiden.

Antwoord

Het opleggen van een verbod aan de particulier om gewasbeschermingsmiddelen - of ruimer pesticiden - te gebruiken in open lucht is niet meegenomen in de wetgeving. In 2017 liep een bevraging van de particulier. Op initiatief van minister Schauvliege werd de wetgeving aangepast: vanaf 19 juli 2017 geldt een verbod op het gebruik van producten met glyfosaat als werkzame stof voor de niet-professionele gebruiker. Ingevoerd.

Bij de toelichting van de actie *Vla. 2.3.1.* worden deze extra aspecten mee opgenomen.

-De SALV en Minaraad wijzen erop dat het voorkomen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen de eerste stap vormt bij een geïntegreerde benadering, ook bij de particulier. Ze verwijzen naar de noodzaak voor een communicatie naar groenontwerpers, ...

Antwoord

In 2015 bracht de VMM de brochure uit Pesticidenvrij ontwerpen – leidraad voor ontwerp en aanleg. Deze brochure werd verspreid naar alle landschapsarchitecten en via mailings bekend gemaakt naar allerlei instanties.

De toelichting bij de actie *Vla. 2.3.1* en bij *Vla. 2.3.2.* werd daartoe aangevuld.

-De SALV en Minaraad stellen dat ook de particulier moet werken via de

drietrapsstrategie: (1) voorkomen, (2) duurzame alternatieven en (3) pas in laatste instantie gewasbeschermingsmiddelen met laag risico en biologische gewasbeschermingsmiddelen met verwaarloosbare effecten. Velt geeft eenzelfde soort reactie en vraagt dat de communicatie over pesticiden verder inzet op het principe van «voorkomen, alternatieve beheersmethoden, end-of-the-pipeline biopesticide ».

Antwoord

Het principe voorkomen, alternatieven en pas in laatste instantie chemische middelen is vastgelegd in het decreet duurzaam gebruik pesticiden. Dit principe wordt ook gecommuniceerd naar de particulier.

In juni 2016 lanceerde de VMM een nieuwe toepassing waarvoor voor de verschillende buitenruimtes de goede voorbeelden qua aanleg uitgewerkt zijn: zie

www.vmm.be/mijn-gifvrije-tuin.

In de toelichting werd de verwijzing naar Mijn gifvrije tuin opgenomen bij actie Vla. 2.3.1.

-Velt vraagt om voor openbare besturen versneld een bijkomend verbod in te voeren voor het gebruik van pesticiden op alle openbare plaatsen waar particulieren voedsel kweken of consumeren, o.a. openbare picknickplaatsen, volkstuinen. De Raden hebben hierover geen consensus.

Antwoord

Als de grond eigendom is van een openbaar bestuur kan in het huishoudelijk reglement van bijvoorbeeld volkstuinen opgenomen worden of er al dan niet gewasbeschermingsmiddelen gebruikt mogen worden, of welke. Als er een evaluatie van het besluit duurzaam gebruik pesticiden komt, kan dit meegenomen worden. Geen aanpassing nodig.

3. Aankondiging van bespuitingen aan potentieel blootgestelden

Heel wat reacties kwamen binnen op de actie VI.2.5.1 Bescherming van potentieel aan bespuitingen met gewasbeschermingsmiddelen blootgestelde personen. De raden wijzen erop dat een aankondiging niet effectief is om drift te reduceren en lijkt weinig effectief om de impact ervan te verminderen. De Boerenbond stelt dat de invoering van een waarschuwingssysteem voor omwonenden voor de sector onaanvaardbaar is gezien het probleem zal veroorzaken volgens de code goede landbouwpraktijk. Bovendien biedt de verplichting van het gebruik van driftreducerende doppen in Vlaanderen een bijkomende garantie tot het beperken van de drift. Phytofar volgt deze redenering en stelt dat de aandacht en middelen beter kunnen gaan naar maatregelen die de situatie op het terrein verbeteren.

Vanuit het Koninklijk Belgisch Instituut tot Verbetering van de Biet wordt vooral de haalbaarheid om iets dergelijks in de praktijk te beheren in vraag gesteld.

Velt, Bond Beter Leefmilieu, Natuurpunt, Bioforum vragen in dezelfde context extra inspanningen zodat burens, wandelaars, fietsers geen hinder ondervinden van een spuitende landbouwer, bijvoorbeeld een verbod op spuiten bij windsnelheden van meer dan 3 beaufort. Momenteel is dit geen verplichting maar een aanbeveling die

opgenomen is in de IPM-praktijkgids.

Een burger wijst er ook nog op dat als de bewoners naast een landbouwgrond iets ervoor pas weten dat er gespoten zal worden er niet veel marge blijft voor planning vooraf t.a.v. buitenactiviteiten in de tuin. Dit wordt beschouwd als een ernstige inperking van de vrijheid van de omwonenden in kwestie.

SALV en Minaraad merken op dat 'waarschuwingssysteem' reeds een andere betekenis heeft in de landbouw,

Antwoord

Beginnend met de laatste opmerking kan het om die reden inderdaad aangeraden zijn om in deze context te opteren voor de omschrijving 'verwittigingssysteem'.

Wat een mogelijk verbod op spuiten bij windsnelheden van meer dan 3 beaufort betreft kan het volgende worden verduidelijkt. Een dergelijk verbod wordt niet bekeken omdat dit moeilijk te evalueren valt en windkracht op korte tijd sterk kan veranderen. Hetzelfde geldt voor andere weersgegevens zoals voorziene neerslag of temperatuur. De ideale omstandigheden zijn ook verschillend in functie van het middel en het te bereiken doel. In de IPM richtlijnen wordt wel de nadruk gelegd op het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen bij de meest optimale klimaatomstandigheden.

De betrokken uit te testen verwittigingssystemen beogen om de mensen die in de onmiddellijke nabijheid wonen toe te laten om hun activiteiten zoals de was buiten hangen, kinderen buiten laten spelen, ... evt. aan te passen als er op het perceel naast hun tuin bespuitingen zullen doorgaan. Bij de overheid komen nl. klachten binnen in verband met drift die in de tuin terecht komt.

In het licht van de ingediende adviezen en opmerkingen wordt beslist om deze actie niet te behouden in het huidige actieplan. Om de mogelijke blootstelling van omwonenden maximaal te beperken zal er nl. prioritair worden geopteerd om te blijven inzetten op acties die de verliezen van gewasbeschermingsmiddelen buiten landbouwpercelen (naar bewoonde percelen) effectief terugdringen. In hoofdzaak kan daartoe verwezen worden naar de maatregelen op het vlak van het tegengaan van drift (zie onder meer de Vlaamse acties en reglementering met het oog op driftreductie en de federale actie 2.7.1 "Mensen die in de buurt van landbouwakkers wonen vrijwaren van drift van GBM") en het verzekeren van de naleving van de opgelegde bufferzones.

Er moet gestreefd worden naar een degelijke implementatie van deze belangrijke acties. De mogelijkheid van een verwittigingssysteem kan alsnog aangewezen blijken, indien evaluaties van deze acties uitwijzen dat dit de blootstelling van omwonenden onvoldoende beperkt, en de bezorgdheid bij de betrokkenen niet afneemt.

4. Beschermen van het aquatisch milieu

Het actieplan verwijst voor deze acties naar de stroomgebiedbeheerplannen en het

bijhorende maatregelenprogramma. De raden en sectororganisaties verwijzen naar hun eerdere advies dat ze gaven op het openbaar onderzoek van de stroomgebiedbeheerplannen. Een uitgebreide reactie is opgenomen in het overwegingsdocument horend bij het huidige stroomgebiedbeheerplannen te vinden via <http://www.volvanwater.be/de-overwegingsdocumenten>. In dit document wordt verwezen naar dit overwegingsdocument.

-De raden wijzen erop dat een verdere inperking van waterverontreiniging met gewasbeschermingsmiddelen noodzakelijk is (18). Daarnaast stellen ze dat het beschermen van grond- en oppervlaktewater grote gevolgen kan hebben voor de teeltvrijheid van de landbouwer (19).

Antwoord

Een gebruik van gewasbeschermingsmiddelen volgens de erkenningsvoorwaarden, met de juiste driftreducerende maatregelen zijn noodzakelijk. Indien toch nog verhoogde waarden van gewasbeschermingsmiddelen teruggevonden worden in het oppervlaktewater of het grondwater dan zijn extra maatregelen noodzakelijk. De opgenomen acties ondersteunen deze punten.

-De Boerenbond stelt bij actie VI. 2.6.2. dat de landbouwsector betrokken moet worden bij de voorstellen die Vlaanderen doet om het verbod op persistente gewasbeschermingsmiddelen en afbraakproducten uit te breiden.

Antwoord

Zie reactie na het openbaar onderzoek in het kader van de SGBP.- zie <http://www.volvanwater.be/de-overwegingsdocumenten>.

-De raden en Phytofar vragen een harmonisering van de verschillende milieukwaliteitsnormen en dat de eindpunten mee in rekening gebracht worden bij de bespreking (22).

Antwoord

Deze actie is niet opgenomen in het huidige actieplan. De mogelijke afstemming van de milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewater tussen de gewesten en internationaal wordt immers bekeken binnen de CCIM Stuurgroep Water. Afspraken tussen de federale overheid, de gewesten en de gewasbeschermingsmiddelensector over de meetresultaten van pesticiden werden ook reeds gemaakt.

-De Boerenbond verwijst naar een advies van de adviesraden op het ontwerp stroomgebiedbeheerplan waarin de suggestie gedaan wordt om te onderzoeken voor welke problemen er in het kader van een productbeleid, in overleg met de federale overheid, instrumenten kunnen ingezet worden.

Antwoord

Hierbij wordt verwezen naar het overwegingsdocument bij de stroomgebiedbeheerplannen www.volvanwater.be/de-overwegingsdocumenten

-De raden vragen een analyse van de opsplitsing van de GBM in amateur en professioneel gebruik (25).

Antwoord

Deze analyse zal gebeuren.

-De raden ondersteunen de actie om de impact van het privégebruik door de burger terug te dringen (26).

Antwoord

De VMM laat een bevraging uitvoeren naar de burger over het gebruik van pesticiden en alternatieven, ... De VMM zal de resultaten van de bevraging toelichten op één van de overlegmomenten van de NAPAN Adviesraad. Deze bevraging zal toegevoegd worden bij de toelichting van de actie Vla. 2.3.1.

-De raden vragen naar duurzame alternatieve methoden. De raden stellen dat van mechanische middelen, branden, keuken- en tuinmiddeltjes het duurzaam gehalte onbekend is.

Antwoord

Het principe dat de overheid aanhoudt is, om het voorkomen te promoten. Het gebruik van alternatieven en chemische middelen wordt zo beperkt. We verwijzen hierbij ook naar de actie Bel 2.3.1. Harmoniseren van de communicatie over biopesticiden en alternatieven voor de niet-landbouwsector.

-Phytofar stelt dat om een harmonisering met de EU wetgeving te krijgen een herziening van de Vlaamse drinkwaterwetgeving nodig is en verwijst daarvoor naar actie VI. 2.6.10 Studies en onderzoeksopdrachten rond verontreiniging van oppervlaktewater ter ondersteuning van het waterbeheer en –beleid.

Antwoord

Het is onduidelijk welke aanpassing nodig is.

-Phytofar reageert op acties VI 2.6.13 en VI 2.6.14 Het terugdringen van verontreiniging van pesticiden die gericht zijn op het sensibiliseren en promotie van het pesticidenvrij terreinbeheer. Zij wijzen op de enorme inspanningen die al geleverd zijn door de sector via de opsplitsing van de producten en dat er een gebrek is aan het risicobeheer van de alternatieven.

Antwoord

Het is onduidelijk welke alternatieven bedoeld worden, de biopesticiden, de mechanische alternatieven, ... Zie het antwoord hoger gegeven.

In dit verband dient ook melding te worden gemaakt van de volgende passage van het SALV/ Minaraad -advies: “[27] De Raden vragen naar duurzame alternatieve methoden. Er worden heel wat alternatieve methoden gebruikt door particulieren (mechanische middelen, branden, keuken- en tuinmiddeltjes). Van een aantal is het duurzaam gehalte onbekend. De Raden vragen om dit verder te onderzoeken”.

Antwoord

Dit komt aan bod in de reacties ten aanzien van de gezamenlijke actie Bel. 2.3.1.

Ook enkele andere reacties zijn doorgegeven op de doelstelling Vla.2.6.7. verminderen van vervuiling van oppervlaktewater met gewasbeschermingsmiddelen als gevolg van professioneel gebruik in land- en tuinbouw. Er wordt aangeraden om vooral het accent te leggen op de alternatieven en pas in laatste instantie biopesticiden te gebruiken, hierbij wordt verwezen naar de reglementering van de biologische landbouw.

Antwoord

Dit zijn de principes van de IPM.

SALV en Minaraad merkten in hun advies op dat de regio's niet beschikken over al de watergerelateerde informatie die door toelatingshouders van gewasbeschermingsmiddelen wordt overgemaakt aan het federale niveau in het kader van hun toelatingdossiers. Daarom vragen de Raden dat de eindpunten mee in rekening worden gebracht bij deze besprekingen.

Antwoord

Via de deelname aan de vergaderingen van het federale Erkenningscomité is deze informatie wel degelijk bekend of te bekomen. De vertegenwoordigers van de regio's op de vergaderingen van het erkenningscomité geven de nodige informatie door aan de betrokken collega's.

- SALV en Minaraad pleiten in hun advies voor bijkomend onderzoek naar de effecten van verontreiniging door run-off en drainage. Gewasbeschermingsmiddelen kunnen bij buitenteelten in het oppervlaktewater terecht komen als gevolg van drift, atmosferische depositie, run-off (van zowel water als sediment) en drainage. Drift en atmosferische depositie zijn relatief goed onderzocht en geremedieerd. De effecten van run-off (bij overschrijding van infiltratiecapaciteit van de bodem of bij verzadiging van de bodem) en drainage (infiltratie van residuen in drainagebuizen die rechtstreeks naar oppervlaktewaterlichamen leiden) zijn tot nog toe veel minder onderzocht. Afhankelijk van bodemkarakteristieken en reliëf kan hun impact belangrijk zijn op verontreiniging van het oppervlaktewater. De Raden vragen om daarbij ook de impact van de erosie maatregelen die in 2014 werden ingevoerd in kaart te brengen.

Antwoord

Binnen de NTF kwam dit eerder aan bod wat de erosieproblematiek betreft. De regelgeving voor erosiebestrijding in het kader van de randvoorwaarden van het gemeenschappelijk landbouwbeleid hebben ook een impact op de run-off van gewasbeschermingsmiddelen. Uit verschillende studies komt naar voor dat de huidige maatregelen de problemen van run-off voldoende lijken te voorkomen.

In opdracht van Milieurapport Vlaanderen (MIRA) bepaalde de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) voor 22 pesticiden het gebruik in de landbouw en de emissie naar oppervlaktewater. De studie schat de geografische spreiding in van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw en de bruto emissies naar oppervlaktewater. Aan de basis van de berekeningen liggen steekproefgegevens over het gebruik bij een 700-tal landbouwbedrijven uit het Landbouwmonitoringnetwerk voor de periode 2007-2009, zoals aangeleverd door de Afdeling Monitoring en Studie van het departement Landbouw en Visserij (AMS). VITO extrapoleerde de

steekproefgegevens afhankelijk van het type landbouwperceel en de beschikbare data in de steekproef.

Voor de berekening van de bruto emissie naar oppervlaktewater worden verschillende emissieroutes beschouwd: verliezen door drift, directe verliezen, erosie, drainage, vervluchtiging, interceptie door de plant en uitloging naar grondwater. De eerste 4 deelemissies maken de bruto emissie naar oppervlaktewater uit. Voor de directe verliezen zijn 2 scenario's beschouwd: een best-case scenario met een jaarlijkse toepassing van de stof en een worst-case scenario met het maximaal aantal toepassingen per jaar van een stof (volgens Fytoweb). In de finale berekeningen zijn de resultaten van het best-case scenario meegenomen.

5. Beschermen van specifieke gebieden

Phytofar verwijst in haar reactie op actie VI 2.7.1 (verbod kwetsbare groepen) & en VI 2.7.2 (verbod natuurgebieden) – dat een verbod op basis van een productnorm en vervolgens een arbitraire derogatie disproportioneel en niet wenselijk is.

Antwoord

Over de productnormering is federale overheid bevoegd. Hier geldt een (principeel) verbod op het gebruik van alle pesticiden (zie verder inzake actie VI 2.7.2).

Een aanpassing is niet nodig wat actie VI 2.7.1 betreft (zie verder inzake actie VI 2.7.2).

-Boerenbond stelt als reactie op VI. 2.7.2. dat de link tussen Natura 2000 en de implementatie IPM helemaal niet duidelijk is gezien er in IPM geen enkele link naar VEN of Natura 2000 gebieden gelegd wordt.

Antwoord

De regelgeving over het gebruik van bestrijdingsmiddelen in VEN gebieden is bepaald in het Natuurdecreet. Omdat in IPM ook de geldende wetgeving moet gerespecteerd worden, werd dit niet expliciet in de IPM richtlijnen vermeld. In de Praktijkgids Gewasbescherming wordt wel naar deze wetgeving verwezen.

Deze actie zal worden geherformuleerd als volgt: Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is principeel verboden voor een aantal vegetaties in een aantal gebieden, onder meer binnen het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), en bepaalde ruimtelijke kwetsbare gebieden. Er zal een sensibilisatie-actie ter zake uitgewerkt worden.

- De Raden vragen inzake actie VI. 2.7.3 om het instrumentarium zoals voorzien in het Natuurdecreet gebiedsgericht in te zetten daar waar gewasbeschermingsmiddelen habitats en soorten op betekenisvolle wijze kunnen aantasten of het bereiken van de doelen in de weg kunnen staan. Ook onderzoek en sensibilisatie kunnen daarbij nuttig zijn.

Antwoord:

De door de Raden voorgestelde aanpak lijken we te kunnen bijtreden. De formulering gaat te ver waar ze de indruk wekt dat er soortenspecifieke actieplannen enkel vanuit het aspect gewasbeschermingsmiddelen zullen worden uitgewerkt. Het kan wel een

aspect zijn dat gebiedsgericht mee te nemen valt. Onderzoek en sensibilisering dienen daarbij inderdaad ook een belangrijke rol te vervullen.

De actie zal daartoe worden geherformuleerd als volgt:

De betekenisvolle negatieve impact van gewasbeschermingsmiddelen op habitats en soorten wordt gebiedsgericht gereduceerd.

Er zal een inventaris opgesteld en onderzocht worden in welke gebieden en voor welke vegetaties en soorten gewasbeschermingsmiddelen een betekenisvolle impact kunnen hebben op Europees te beschermen habitats, op vegetaties van regionaal belang, op leefgebieden van Europees te beschermen soorten, van habitattypische soorten en van Vlaams prioritaire soorten. Het uitgangspunt hierbij is niet om via deze actie sporadisch verkeerd gebruik te viseren, maar wel indien een dergelijke impact zich ook manifesteert indien deze middelen worden toegepast overeenkomstig de goede landbouwpraktijken en de van kracht zijnde voorschriften. In de toelichting bij de actie werd deze verduidelijking toegevoegd. Inzake de beoogde aanpak wordt overlegd met vertegenwoordigers van de land-, tuin- en bosbouwsector. Op basis hiervan zal een sensibilisatie-actie opgestart worden.

-Phytofar verwijst dat bij actie 2.7.5 Herstellen en beschermen van de oppervlaktewaterkwaliteit ter hoogte van drinkwaterbeschermingszones (Actualisatie milieukwaliteitsnormen oppervlaktewater voor beschermde gebieden oppervlaktewater voor drinkwatervoorziening) overleg met landbouworganisaties en gewasbeschermingsmiddelenindustrie nodig is. Zij verwijzen naar de noodzaak van sensibilisering en stewardship zeker in drinkwaterbeschermingszones.

Antwoord

Communicatie en sensibilisatie zijn belangrijke aspecten. Dit zal meegenomen worden bij het uitvoeren van de actie.

6. Hantering/opslag van GBM en hun verpakking/restanten

Een duidelijke lijst met goedgekeurde zuiveringstechnieken is volgens SALV/Mineraad essentieel zodat er geen verschillen ontstaan tussen gemeentes onderling of gemeentes en andere vergunningverlenende instanties. De Raden vinden het ook raadzaam om op Belgisch niveau een regeling uit te werken en de wederzijdse erkenning van dergelijke systemen uit de buurlanden toe te laten. Europa voorziet deze mogelijkheid via verordening 764/2008. Dit zou zowel de toegang tot zuiveringstechnieken versnellen als kostenverlagend werken. Dit laatste is een belangrijk aspect omdat vele aanbieders én kopers van dergelijke systemen KMO's en familiale bedrijven zijn. Daarnaast moet er ook voldoende mogelijkheid zijn om de lijst met goedgekeurde technieken vlot te kunnen aanpassen als er een nieuwe techniek ter beschikking komt.

Antwoord:

Het is inderdaad de bedoeling, ingaand op het laatste punt, om een evt. lijst zo op te stellen dat de lijst snel aanpasbaar is als er een nieuwe techniek ter beschikking komt.

Wat het voorstel betreft om ook op Belgisch niveau een regeling uit te werken en de

wederzijdse erkenning van dergelijke systemen uit de buurlanden toe te laten. De Vlaamse overheid is er voorstander van dat dit overlegd wordt binnen de NAPAN Task Force, op de uitkomst van dit overleg kan echter niet worden vooruit gelopen.

7. Geïntegreerde gewasbescherming (IPM – Integrated Pest Management)

In dit kader zijn er een aantal reacties/adviezen die in het bijzonder een antwoord lijken te vereisen.

SALV en Minaraad formuleren wat de promotie van de biologische landbouw betreft een aantal suggesties.

Zo stellen zij voor: “Neem alle PDPO-acties die leiden tot een vermindering van het risico van gewasbeschermingsmiddelengebruik, zoals mechanische onkruidbestrijding en het toepassen van de verwarringstechniek in de fruitteelt, op”.

Zij geven ook aan dat Biologische landbouw en IPM elkaar kunnen inspireren. Er zijn diverse alternatieve maatregelen die zowel in de biologische landbouw als in IPM gebruikt worden.

SALV en Minaraad (zie [36]) menen naar aanleiding van actie Vla 2.9.2. dat onderzoek naar de ecologische effecten van basisstoffen noodzakelijk is. Ze stellen dat biopesticiden en basisstoffen –momenteel algemeen beschouwd- minder neveneffecten hebben voor mens en milieu. Daarom zijn dit volgens de raden interessante alternatieven voor gewasbeschermingsmiddelen. De duurzaamheidsaspecten van deze stoffen zijn momenteel onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd. Zij stellen dat dit verder onderzoek vraagt.

SALV en Minaraad geven aan het eens te zijn met een streven naar een maximale reductie van drift maar vragen verder onderzoek te voeren naar driftreducerende maatregelen, bijvoorbeeld driftwerende barrières. De Raden wijzen er op dat drift niet enkel effecten kan hebben op omwonenden, maar ook op aangrenzende percelen.

Antwoord

Voor de promotie van de biologische landbouw is er al een toelage voorzien. IPM en biologische landbouw inspireren elkaar. Hiervoor werden al initiatieven genomen in verschillende projecten zoals “Boer zoekt bio” en “Bio zoekt boer”. Hier wordt een forum geboden voor overleg tussen biolandbouwers en gangbare landbouwers. In de praktijkcentra wordt er aandacht gegeven aan het inzetten van basisstoffen en biopesticiden waar deze nuttig en mogelijk zijn in aanvulling of vervanging van de chemische gewasbeschermingsmiddelen.

In het kader van verschillende voorlichtingsprogramma's (demoprojecten van Departement Landbouw en Visserij, Europese Innovatieprojecten, Voorlichtingsplan van Departement Landbouw en Visserij...) wordt het beschikbare onderzoek gedemonstreerd. Er werden al verschillende IWT projecten uitgevoerd naar verantwoorde spuittechnieken waar ook aandacht gegeven werd aan drift.

Een aantal leden van SALV/ Minaraad pleiten ervoor om: “Vanuit een algemeen voorzorgsprincipe voor natuurwaarden en milieu, de algemene aanbeveling uit de

IPM-praktijkgids om een onbeteelde zone van 5 meter langs waterlopen te respecteren om afspoeling van middelen te vermijden, om te vormen naar een verplichte bepaling voor wat betreft de ecologisch kwetsbare waterlopen". De organisaties benadrukken dat het hierbij noch gaat om een generieke, noch een gebiedsdekkende actie zoals degene die omschreven staat in actie 2.7.2. Integendeel, het gaat om een ruimtelijk beperkte en gerichte actie langsheen de meest kwetsbare waterlopen, waarbij ook de impact op landbouw beperkt blijft, gezien de daar reeds geldende bepalingen uit het decreet integraal waterbeleid'.

Antwoord

Dit is niet voorzien in het ontwerp NAPAN voor de periode 2018-22. De nadruk wordt gelegd op de huidige verplichte spuitvrije bufferzones gecombineerd met driftreducerende doppen die overvliegende spuitoplossing buiten het perceel moet verhinderen.

Bij de evaluatie van de voorziene maatregelen, kan eventueel overwogen worden om verdere stappen te ondernemen na nader onderzoek.

Dezelfde leden van SALV en Minaraad pleiten voor onderzoek naar de effectiviteit van een bufferzone waar geen gangbare gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt. Zij geven aan: "Deze bufferzones hebben als doel het verminderen van de impact van aangrenzende niet-biologisch bewerkte percelen op biologische percelen en omgekeerd". Zij bepleiten bijkomend ook dat een protocol dient te worden bepaald voor wanneer economische schade aan landbouwgewassen wordt vastgesteld door het ongewenst optreden van drift.

Antwoord

Een eerste stap is het verplicht maken van driftreducerende technieken om te vermijden dat er drift gevormd wordt. De effecten van deze maatregel zullen geëvalueerd worden en indien nodig kunnen bijkomende bufferzones opgelegd worden. De vaststelling van economische schade wordt gedaan door externe experts. Er kan onderzocht worden of er een protocol nodig is.

SALV en Minaraad pleiten er voor om (zie [39]) de waarschuwingssystemen op te nemen in NAPAN en ze te ondersteunen. In Vlaanderen bestaan momenteel diverse waarschuwingssystemen voor land- en tuinbouwers, weliswaar tegen betaling, maar deze worden niet opgenomen in NAPAN. De raden vinden dat vanuit de overheid moet overwogen worden om de uitbouw van deze waarschuwingssystemen beter te ondersteunen zodat ze ook beter toegankelijk worden voor alle Vlaamse land- en tuinbouwers.

Antwoord

De Vlaamse overheid ondersteunt al vele jaren waarnemings- en waarschuwingdiensten in de belangrijkste teelten in Vlaanderen. De erkende instellingen die deze verzorgen, krijgen hiervoor een jaarlijkse toelage. De toelage is vooral bedoeld voor het uitvoeren van de nodige wetenschappelijk ondersteunde waarnemingen die als basis dienst voor een correct waarschuwingsbericht voor de betrokken teelt. Voor een aantal groenten- en fruitsoorten, wordt er een financiering via de Gemeenschappelijke Marktordening Groenten en Fruit (GMO) voorzien. Naast de teeltspecifieke waarnemings- en waarschuwingdiensten ondersteunt de Vlaamse overheid Metinet, een netwerk van 45 geautomatiseerde weerstations

verspreid over Vlaanderen. De weersgegevens worden verzameld en gevalideerd door het Interprovinciaal Proefcentrum voor de Aardappelteelt en kunnen dienen als basis voor voorspellingen en waarschuwingen voor ziekten en plagen in alle teelten. Binnen de NAPAN Task Force willen we aankaarten hoe een betere toegankelijkheid tot deze diensten kan gegarandeerd worden.

8. Beheer en opvolging van het plan

De noodzaak om te voorzien in een tussentijdse evaluatie komt aan bod in de opmerkingen van SARWGG.

Antwoord

Een dergelijke evaluatie wordt met het oog op een goede opvolging inderdaad best ingevoegd.

Zie de daartoe ingevoegde actie Vla. 2.12.1. die zich wat de Vlaamse acties betreft aansluit bij de formulering zoals ze reeds door de federale overheid werd voorgesteld, in het geval voor wat de evaluatie van de federale acties betreft (zie actie Fed. 2.12.1).